

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК УДК 316.77-047.22:004.946

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16659279>

Методичні аспекти формування міжкультурної комунікативної компетентності в віртуальному середовищі в процесі реалізації програм віртуальних обмінів

Костюк Світлана Сергіївна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов,
Криворізький національний університет,
вул. Віталія Матусевича, 11, Кривий Ріг. 50027, Україна,
kostiuk@knu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-3587-4483>

Прийнято: 18.06.2025 | Опубліковано: 29.06.2025

Анотація. В умовах зростання глобальних конфліктів, вміння налагоджувати ефективну міжкультурну взаємодію є пріоритетним. Це передбачає не лише знання іноземної мови, а й уміння послуговуватися нею у мультикультурному середовищі, що стає важливим завданням вищої освіти. Мова, як віддзеркалення культури, є потужним інструментом для розуміння інших народів, професійного та особистісного розвитку. Інтенсивне впровадження технологій у сучасну освіту потребує адаптації існуючих підходів та пошуку нових методів. У цьому контексті віртуальне навчальне середовище, зокрема програми віртуальних обмінів, відкривають унікальні можливості для занурення в полікультурні контексти без фізичного переміщення, створення автентичних умов для мовного та міжкультурного становлення. Ефективність таких програм залежить від належного

методичного забезпечення, що враховує специфіку онлайн-взаємодії. **Мета** даної розвідки – проаналізувати можливості віртуального середовища для розвитку компетентностей міжкультурної комунікації, підібрати підходи, принципи, систему практичних заходів для створення умов формування міжкультурної комунікативної компетентності. **Методи.** Методологічну основу дослідження становлять порівняльно-аналітичний метод для аналізу наукової думки, що дало змогу уточнити термін «міжкультурна комунікативна компетентність» у контексті віртуального освітнього середовища; анкетування для виявлення критеріїв та вимог до віртуального курсу, та отримання даних про результативність та рівень розвитку міжкультурних навичок. **Результати.** Встановлено, що розвиток міжкультурної комунікативної компетентності засобами цифрових технологій під час вивчення англійської мови у віртуальному середовищі передбачає комплексний підхід до формування як мовних так і міжкультурних навичок, а запропонована система вправ сприяє кращому засвоєнню автентичного матеріалу, формуванню вмінь працювати у команді з представниками інших культур, розвитку толерантного ставлення та практичних навичок вибудови ефективних міжкультурних відносин у цифровому просторі. **Висновки.** Дослідження підкреслює важливість інтеграції інноваційних цифрових підходів у систему підготовки фахівців з розвиненими навичками ефективної міжкультурної взаємодії. Віртуальне навчальне середовище, особливо через програми віртуальних обмінів, є високоефективним інструментом для формування компетентностей міжкультурної комунікації, а запропонована система вправ заснована на принципах проблемно-орієнтованого навчання, співпраці і взаємодії, рефлексії, творчого та діяльнісного характеру сприяє підвищенню рівня вмотивованості студентів до адаптації та співпраці у сучасному світі.

Ключові слова: комунікативна компетентність, міжкультурна компетентність, міжкультурне середовище, віртуальне середовище, навчання англійської мови.

Methodological Aspects of Developing Intercultural Communicative Competence in a Virtual Environment Through Virtual Exchange Programs

Svitlana Kostiuk

Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor, Foreign Languages Department,
Kryvyi Rih National University, 11, Vitaliia Matushevycha st.,
Kryvyi Rih, Ukraine, kostiuk@knu.edu.ua,
<https://orcid.org/0000-0002-3587-4483>

Abstract. *The ability to establish effective intercultural communication is vital in the context of growing global conflicts. It requires both knowledge of a foreign language and skills to use it effectively in multicultural environment. Nowadays this is the crucial task for higher education. Being a mirror of culture, language is a powerful tool to understand the mindset of other peoples as well as to facilitate professional and personal development. Intensive implementation of technologies into modern education requires the adaptation of current approaches and the search of new ones. Hence, the virtual learning environment, virtual exchange programs in particular, open up unique opportunities to immerse students in multilingual and multicultural environments without physical relocation and create authentic conditions for linguistic and intercultural development. The effectiveness of such programs relies on proper methodological support that addresses the peculiarities of online interaction. **The purpose** of the article is to analyze the potential of the virtual learning environment in developing intercultural communicative competences, identify approaches, principles and a set of practical tasks for their effective development. **Methods.** The study*

*methodology included a comparative-analytical method to review academic resources which allowed for clarifying the term “intercultural communicative competence” in the context of the virtual learning environment. It also involved a survey to identify criteria and requirements for the virtual course and collect data on the effectiveness and level of intercultural skills development. **Results.** It has been established that the development of intercultural communicative competence using digital technologies while learning English language in a virtual environment requires a comprehensive approach to develop both linguistic and intercultural skills. The proposed set of tasks contributes to more effective acquisition of authentic material, development of teamwork skills with representatives of other cultures, cultivation of tolerant attitude and the practical ability to build fruitful intercultural relationships in the digital environment. **Conclusions.** The research highlights the importance of integrating innovative digital approaches into the system of specialist training to develop strong skills for effective intercultural interaction. The virtual learning environment, particularly virtual exchange programs, is a highly effective tool for fostering intercultural communication competence. The proposed tasks based on the principles of problem-based learning, collaboration and interaction, reflection and creativity significantly enhance students’ motivation for adaptation and cooperation in the contemporary world.*

Keywords: *communicative competence, intercultural competence, intercultural environment, virtual learning environment, English language learning.*

Постановка проблеми. В умовах сьогодення, коли кількість політичних, соціальних, економічних конфліктів між країнами збільшується налагодження ефективної взаємодії є ключовим пріоритетом. Формування культури міжкультурної комунікації майбутніх фахівців, вимагає не лише знання іноземної мови, але й уміння застосовувати набуті навички задля ефективної взаємодії у різноманітному культурному середовищі та є одним із головних

завдань вищої освіти. Мова, як віддзеркалення культури, є не лише засобом спілкування, а й ключем до розуміння інших культур, потужним інструментом примирення, згуртування та професійного розвитку. Сучасний освітній простір зазнає значних трансформацій, впроваджуються нові форми та технології навчання. Онлайн освіта, навчальні платформи (Moodle, Prometheus, Duolingo) стали невід'ємною частиною освітнього процесу та зарекомендували себе як ефективний інструмент набуття навичок. Нові форми вимагають пошуку нових підходів та адаптації традиційних методик. У цьому контексті, віртуальне навчальне середовище відкриває унікальні можливості для моделювання та безпосередньої участі у міжкультурних взаємодіях, створюючи автентичні умови для мовного та міжкультурного розвитку. Особливого значення тут набувають програми віртуальних обмінів, які створюють осередок взаємодії та дозволяють студентам, та всім охочим занурюватися в полікультурні контексти без фізичного переміщення. Ефективність та результативність таких програм значною мірою залежить від належного методичного забезпечення, що враховує специфіку міжкультурної взаємодії в онлайн-форматі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку комунікативної компетентності присвячено багато наукових розвідок, і хоча у науковій літературі добре висвітлені проблеми формування комунікативної компетентності, її складові, підходи, методи та засоби її удосконалення, науковці щороку звертаються до цієї теми, що свідчить про її актуальність. Незалежно від сфери діяльності, розвинені навички спілкування є незамінними, адже кожна професія вимагає взаємодії в тій чи іншій формі. Під комунікативною компетентністю розуміють сукупність знань і навичок необхідних для налагоджування та підтримання контактів із іншими людьми. Структурними елементами комунікативної компетентності є цінності, мотиви, соціально-психологічні стереотипи, знання, вміння та навички які допомагають розпізнавати та долати перешкоди у спілкуванні, що виникають через

розбіжності зумовлені соціальними, професійними і культурними відмінностями. Водночас, під іншомовною комунікативною компетентністю науковці розуміють здатність налагоджувати і підтримувати стосунки з представниками іншомовного середовища. Під час такої комунікації значний вплив на її результативність мають знання цінностей та культурних норм певних соціальних груп інших країн [1, с.72].

У документі ООН зазначено, що культура є фундаментальним елементом розвитку суспільства та сприяє формуванню ідентичності, заохочує до творчості та є ключовим фактором у досягненні глобальних цілей сталого розвитку [2]. Таким чином, європейські документи та наукові доробки акцентують на важливості культурного компонента комунікативної компетентності під яким розуміють здатність особистості до усвідомлення як власних культурних здобутків так і світових, прояви толерантності до інакшості у світогляді, традиціях нормах поведінки. В контексті навчання іноземної мови з-поміж елементів культурної компетентності виокремлюють культурно марковані одиниці в іномовному спілкуванні, обізнаність у звичаях, традиціях, дотримання норм вербального та невербального спілкування відповідно до ситуації спілкування чи соціального статусу партнера [3, с. 22].

На тлі зростаючої різноманітності та багатокультурності, коли виникає потреба взаємодіяти з представниками різних культурних середовищ задля реалізації особистих, соціальних та професійних потреб міжкультурна комунікація є важливою вимогою сучасного життя усіх суспільств. Науковці сходяться на думці, що сформовані навички міжкультурної комунікативної компетентності є необхідними. Так А. Nameni зазначає, що володіння англійською мовою та міжкультурна комунікативна компетентність є ключовими для глобальної та міжкультурної комунікації оскільки допомагають досягти ефективності у виконанні своїх обов'язків [4, с. 369]. Міжкультурна комунікативна компетентність сприяє розбудові гармонійного суспільства [5].

Відсутність навичок міжкультурної комунікативної компетентності є причиною невдач і навпаки її хороший рівень допомагає продуктивно спілкуватися з представниками різних культур [6].

Огляд наукових розвідок показує, що компонентами міжкультурної комунікативної компетентності є культурна обізнаність, міжкультурна чутливість, мовна майстерність, емпатія та гнучкість. До цього переліку N. Vu додає соціальну інтеграцію та ефективність спілкування та визнання культури країн перебування. Особлива увага приділяється розвитку міжкультурної чутливості як рушія у подоланні культурних бар'єрів та зближення людей з різним культурним підґрунтям [7, с. 215].

Дослідники зауважують, що важливими для формування міжкультурної комунікативної компетентності в умовах сьогодення є використання онлайн ресурсів та можливість міжкультурних контактів.

Сучасні глобалізаційні та цифровізаційні процеси значно впливають на різноманітність спілкування у освітньому середовищі під час вивчення іноземної мови. Сьогодні студенти мають більше можливостей розвинути та отримати нові навички завдяки віртуальним обмінам, що готують молодь до глобальної компетентності та кар'єри. Термін віртуальні обміни увійшов у широкий вжиток у 2015 році та визначається як педагогічний підхід що підтримується можливостями комунікаційних інструментів. Характеристиками віртуального обміну є адаптивність (можливість інтеграції в різні форми навчання), здатність забезпечувати унікальну взаємодію між студентами з різних країн, інклюзивність і доступність (для участі студентів із обмеженими фізичними чи фінансовими можливостями), розвиток мовних навичок та досвід міжкультурної взаємодії, використання як самостійного або допоміжного ресурсу у вивченні дисципліни під керівництвом викладачів-партнерів [8, с. 395].

Перевагами віртуальних обмінів є формування толерантного ставлення до інших культур а відтак і розширення світогляду, покращення комунікативних

навичок через спілкування в міжнародних командах, усвідомлення важливості міжкультурної співпраці у сучасному світі, набуття нових навичок як критичне мислення, здатність працювати в міжнародній команді, креативність необхідних для розв'язання як особистих так і професійних завдань, розвиток навичок презентувати свої ідеї, відстоювати свою точку зору з урахуванням норм та цінностей представників інших культур [9, с. 82].

Отже, аналіз наукових розвідок доводить наявність теоретичних і практичних напрацювань, що засвідчують необхідність розвитку компетентностей міжкультурної комунікації та доцільність використання віртуальних обмінів у процесі навчання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на значний інтерес вітчизняних та закордонних науковців до проблеми формування міжкультурної комунікативної компетентності та до можливостей програм віртуального обміну, існує потреба в більш детальному аналізі та систематизації методичних аспектів формування міжкультурної комунікативної компетентності у віртуальному навчальному середовищі. Зокрема, недостатньо розкритими є питання організації взаємодії під час віртуальних обмінів задля розвитку міжкультурної чутливості у процесі вивчення англійської мови.

Крім того, важливим є пошук ефективних стратегій, підходів, технік, вправ до організації навчального процесу для цілеспрямованого формування міжкультурної комунікативної компетентності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження потенціалу віртуального середовища для формування компетентностей міжкультурної комунікації. Дослідження спрямоване на добір підходів, що сприяють досягненню мети та створенню сприятливого психоемоційного середовища для толерантного спілкування у мультикультурній групі.

Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання дослідження:

- проаналізувати наукові підходи до процесу формування міжкультурної комунікативної компетентності під час програм віртуального обміну;
- виявити педагогічні умови, що сприяють ефективному формуванню міжкультурної комунікативної компетентності;
- обґрунтувати практичні шляхи (форми та види завдань) реалізації розвитку міжкультурної комунікативної компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах інтенсифікації світових глобалізаційних процесів, що значною мірою впливають на взаємодію культурних спільнот, міжкультурна комунікація набуває статусу важеля для забезпечення мирного співіснування держав та індивідів. Сучасні геополітичні трансформації, спричиняють зміни в економічній, політичній, науковій та освітній сферах, актуалізують завдання з формування особистості, яка усвідомлює свою культурну ідентичність та відкрита до сприйняття інших культур, володіє навичками успішної та толерантної взаємодії в будь-яких життєвих контекстах. Отже, вивчення культурних та соціокультурних особливостей інших народів, включно з їхньою мовою як унікальним культурним кодом, набуває особливої значущості.

За визначенням Д. Пустовойченко, міжкультурна комунікативна компетентність – це спроможність встановлювати та підтримувати ефективне спілкування з носіями інших культур, що ґрунтується на розумінні та дотриманні норм і правил міжнародного етикету та здатності успішно взаємодіяти визнаючи культурні особливості партнерів по комунікації [10, с.103].

Ураховуючи інтенсивне використання інформаційних, технологічних і дидактичних ресурсів та різних форм комп'ютерної та телекомунікаційної взаємодії між учасниками освітнього процесу, постає необхідність уточнення терміну з акцентом на диджиталізацію навчального середовища.

Беручи до уваги зазначені особливості визначимо *міжкультурну комунікативну компетентність* як динамічну сукупність знань, умінь, навичок та особистісних якостей необхідних для здійснення міжкультурної комунікації за допомогою віртуального середовища та цифрових комунікаційних інструментів, що передбачає як глибоке розуміння культурних відмінностей та їх вплив на комунікацію в онлайн форматі, так і здатність адаптувати власну поведінку до ситуації спілкування, долати віртуальні комунікативні бар'єри та досягати взаєморозуміння у інформаційному просторі.

Як комплексний феномен міжкультурна комунікативна компетентність охоплює декілька компонентів. З опертям на праці науковців, можна виокремити трикомпонентну структуру:

- когнітивний компонент (пізнання іншої людини, уміння поділяти погляди іншої людини, розвиток міжкультурної обізнаності, розвинені лінгвістичні та соціокультурні навички);
- емоційний компонент (емоційна чуйність, чутливість до іншого, здатність демонструвати емоційну чутливість);
- поведінковий компонент (здатність до співпраці у міжкультурному контексті, ініціативність, адекватність у спілкуванні) [11, 12].

Таким чином, міжкультурна комунікативна компетентність ґрунтується на взаємодії та взаємодоповненні означених компонентів. Когнітивний компонент формує усвідомлення культурних та мовних відмінностей та є основою для опанування компетентностей міжкультурної комунікації. Емоційний сприяє усуненню упередженості, зниженню проявів тривожності під час комунікаційного акту, а відтак допомагає налагодити довірливі стосунки та досягти порозуміння. Поведінковий компонент проявляється в умінні використовувати мовні засоби (вербальні та невербальні) відповідно до ситуацій міжкультурного спілкування.

Рівень емоційної чуйності, чутливість до інакшого є показником наскільки людина готова до інокультурного спілкування, наскільки вона здатна адаптуватися до міжкультурного середовища. Під час програм віртуального обміну відбувається поступове зростання міжкультурної чутливості та здатності до адаптації (цей процес корелюється із моделлю міжкультурної чутливості M. Bennett) [13] і зрештою учасники набувають впевненості та компетентності у різноманітних ситуаціях культурного спілкування що своєю чергою зменшує культурні дистанції.

Одним із завдань навчання іноземної мови є формування міжкультурної особистості. Сучасні технології, і віртуальні обміни зокрема, є потужним інструментом для розвитку мовних навичок, міжкультурної компетентності, навичок роботи в команді з різним культурним походженням. F. Helm, S. Gith та ін. визначають віртуальні обміни як освітній процес який об'єднує людей різного культурного підґрунтя для взаємодії та співпраці за допомогою технологічних платформ протягом певного періоду часу. Віртуальні обміни пропонують унікальну модель навчання що зосереджена на прямій міжперсональній комунікації, розвиткові м'яких навичок, таких як культурна обізнаність та цифрова грамотність, та зорієнтована на студента як активного учасника та модератора процесу обміну знаннями [14, с. 96]. З-поміж характеристик віртуальних обмінів можна виокремити виняткову міжкультурну взаємодію доступну для будь-якого учасника, інклюзивність, мовну практику, гнучкість.

Впровадження віртуальних обмінів, як педагогічного підходу, змінює роль викладача. З одного боку цей підхід відкриває широкі можливості для використання мови в непідготовлених контекстах, з іншого – він орієнтований на студента та виконання завдань, де традиційна роль викладача не є домінуючою. Така трансформація перекладає відповідальність з викладача на студента і попри наявність мотивації до спілкування може викликати

занепокоєння, тривогу і відчуття незадоволення через неструктурованість діяльності та відсутність конкретних лінгвістичних завдань [15, с. 99].

Ще одним викликом під час впровадження програм віртуального обміну є об'єктивне оцінювання рівня сформованості міжкультурної комунікативної компетентності. Це зумовлено як багатовимірністю терміна так і його трикомпонентною структурою. Якщо когнітивні складові – знання мови, вміння вживати відповідні лінгвістичні структури, знання соціокультурних особливостей легко виміряти за допомогою ретельно розроблених критеріїв, тестів та опитувальників, то оцінка емоційного і поведінкового компонентів – рівень емпатії, емоційної чуйності, адекватності у спілкуванні, викликає значні труднощі. Це пояснюється високою суб'єктивністю сприйняття та інтерпретації зазначених понять кожним індивідом.

Успішність формування міжкультурної комунікативної компетентності під час програм віртуального обміну значної мірою залежить від того, наскільки зміст курсу відповідає інтересам і потребам студентів. Рушійною силою якісного формування мовних, комунікативних та культурних компетентностей є правильно обрані підходи, які визначають кінцевий результат навчання та залежать від знань студентів, комунікативної потреби та мотивації.

Одним з універсальних підходів вважається компетентнісний оскільки дозволяє набути знання через систему завдань максимально наближених до реальної сфери діяльності, вирізняється системністю та міждисциплінарністю та відповідає вимогам освіти: навчання впродовж життя, самореалізація, соціалізація.

Сучасні технології надають унікальну можливість не лише налагодити ефективне спілкування між студентами та викладачем, а й ефективно розв'язувати проблеми опанування мови, долати мовні бар'єри та почуття ізольованості. Отже, комунікативний підхід у поєднанні з технологіями, стає

незамінним у мовній підготовці, сприяючи розвитку соціальних і професійних якостей.

Процес співпраці із представниками різних культурних груп загострює увагу на аналізі спільних і відмінних міжкультурних рис задля здійснення ефективної комунікації та розвитку здібностей орієнтуватися у інших культурах. Тому міжкультурний підхід у навчанні мови – не лише засіб розвитку умінь спілкування в заданих ситуаціях, а й навичок досягнення взаєморозуміння з представниками інших культурних середовищ, відмови від стереотипів, розвитку толерантного ставлення до людей інших націй та віросповідань, що відбувається через процес взаємовпливу культур, коли інша культура впливає на процес переоцінки своєї і навпаки [8, с. 398].

Реалізація зазначених підходів спирається на дотримання певних дидактичних та методичних принципів які забезпечують оптимальні умови для розвитку міжкультурної комунікативної компетентності:

- принцип свідомості (спрямований на усвідомлення та сприйняття мовних явищ, осмислений добір мовного та мовленнєвого матеріалу відповідно до ситуацій та мети спілкування);
- творчого характеру навчання (навчання, спрямоване на формування у студентів здатності до міжкультурного спілкування, будується як творчий процес);
- діяльнісного характеру навчання (навчання має діяльнісний характер, що відображено у внутрішній і зовнішній діяльності студента);
- рефлексії (заохочення учасників до осмислення власного культурного досвіду, аналізу культурних відмінностей, стереотипів, упереджень);
- проблемно-орієнтованого навчання (побудова навчання навколо розв'язання проблемних ситуацій, що стимулює критичне мислення та пошук нетипових рішень);

- виховного навчання (полягає у підвищенні виховного аспекту навчання, посиленні органічного зв'язку між набуттям знань, умінь, навичок та розвитком духовної особистості, формуванням ціннісного ставлення до світу й інших людей);
- співпраці та взаємодії (організація проєктної діяльності, що вимагає співпраці між представниками різних культур, розвиває навички роботи в команді).

Спираючись на структуру міжкультурної комунікативної компетентності та принципи її формування, О. Комар визначає психолого-педагогічні умови, що сприяють налагодженню ефективного процесу комунікації:

- створення та використання комунікативних ситуацій, вирішення яких вимагає застосування широкого набору компетентностей;
- мотиваційна готовність студентів, а саме цілеспрямованість, ініціативність, індивідуальні психологічні особливості, що сприяють розвитку міжкультурної комунікативної здатності;
- створення позитивного емоційного клімату, що сприятиме вихованню культурних особистостей. Які засвоїли культурну спадщину свого та інших народів, прагнуть взаєморозуміння та готові до ефективної міжособистісної та міжкультурної співпраці [17, с. 52].

Враховуючи вищезазначені компоненти, підходи, принципи та психолого-педагогічні умови, було розроблено курс «Mastering English» в рамках проєкту Еразмус+ MOVEx: Розробка моделі та єдиного інформаційного простору програм віртуальних обмінів.

Основною метою курсу було визначено комплексне вдосконалення англійської мови до рівня, що забезпечує готовність студентів до ефективної міжкультурної комунікації та активної участі у програмах віртуальних обмінів. Досягнення цієї мети передбачало реалізацію наступних завдань:

1. Розвиток комплексних мовленнєвих компетенцій: забезпечити поглиблене вдосконалення всіх видів мовленнєвої діяльності (усного мовлення, аудіювання, читання) англійською мовою, а також розширення лексичного запасу, необхідного для вільного та впевненої комунікації в академічному та професійному середовищі.

2. Формування міжкультурної комунікативної компетентності: розвинути у студентів здатність ефективно взаємодіяти з представниками різних культур, включаючи формування культурної обізнаності, емпатії, критичного мислення щодо стереотипів та навичок подолання міжкультурних бар'єрів у віртуальному комунікативному просторі.

3. Опанування інструментів віртуального обміну: навчити студентів ефективно використовувати цифрові інструменти, інтегровані в єдиний інформаційний простір проекту MOVEx, для спільної проєктної діяльності та міжкультурного спілкування.

4. Розвиток навичок співпраці та командної роботи: сформувати навички ефективної співпраці та конструктивної взаємодії з міжнародними партнерами в рамках віртуальних команд та проєктів.

5. Підвищення мотивації та автономності в навчанні: створити умови для підвищення внутрішньої мотивації до вивчення англійської мови та міжкультурної взаємодії шляхом залучення до особистісно значущих комунікативних ситуацій.

У проєкті брали участь представники українських, польських та грузинських вишів. Відповідно команди склалися з представників різних національностей та культур, що сприяло створенню міжкультурного середовища, та різних напрямів навчання, що з одного боку створювало унікальний освітній простір особливістю якого є різноманіття поглядів, а з іншого створювало виклик до вибору тем курсу. Мовою спілкування була англійська мова.

На початку курсу було проведено вступне тестування з метою виявлення рівня сформованості мовленнєвих та міжкультурних навичок, та опитування щодо форм роботи та тематики. Відповіді студентів засвідчили, що їм цікаві завдання, теми яких є наскрізними і можуть бути застосовані в широкому спектрі контекстів, сфер діяльності та життєвих ситуацій. Студенти зазначали, що створення реалістичних навчальних сценаріїв сприяє посиленню внутрішньої вмотивованості до навчання.

Ураховуючи потреби студентів та необхідність ефективно організувати навчальний процес, в основу тем курсу було покладено Цілі сталого розвитку ООН прийняті до дій у кожній з країн-партнерів проєкту. Завдання були сформовані так, щоб максимально залучити студентів до взаємодії та створити позитивний міжкультурний клімат. Завдання включали розробку спільних проєктів, що стимулювали обмін поглядами, обговорення, рольові ігри для практичного застосування мовних і міжкультурних навичок, аналіз кейсів культурних непорозумінь для розвитку емпатії, віртуальні екскурсії, проблемні завдання, що вимагали колективного рішення. Такі завдання забезпечували глибоке занурення в міжкультурне середовище та сприяли комплексному розвитку навичок.

На завершальному етапі було проведено опитування задля отримання зворотного зв'язку від учасників курсу задля отримання даних про результативність та рівень розвитку міжкультурних навичок.

Курс складався з 8 юнітів. Матеріал кожного блоку представлено у відповідності до принципів системності та послідовності, усі завдання пов'язані, для кращого осмислення та засвоєння. Для розвитку навичок застосування культурно маркованих одиниць та умінь діалогічного спілкування з представниками інших культур було застосовано вправи комунікативного спрямування розроблені С. Ніколаєвою: рецептивно-репродуктивні некомунікативні, рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні,

продуктивні комунікативні [18]. Оскільки рівень володіння мовою студентів був В1-В2, то протягом уроку акцент було зроблено на продуктивні комунікативні вправи. Завдання на вдосконалення навичок (рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні) студенти виконували на платформі Moodle самостійно.

Розглянемо особливості використання обраної класифікації вправ у межах курсу та проаналізуємо їх. Задля створення сприятливої та позитивної атмосфери кожне заняття розпочиналося із вступних завдань, що мали на меті налаштувати студентів на тему, занурити в проблематику та активізувати їх до обговорення.

1. Engage in a critical class discussion on the challenges and benefits of multiculturalism in contemporary societies.

1. What is multiculturalism? Are multicultural societies more successful than less diverse societies?
2. Which countries or cities would you describe as multicultural? Do the different cultures in these places have a good relationship with each other? Would you like to live in any of these places?
3. Would you describe where you live as multicultural? What are the different cultures that live in your country? Do they all get along?
4. How would you feel if a large number of people from a different culture, or from a different religion, moved to your city? Would it depend on the particular culture of these new arrivals?
5. How can different cultures learn to understand and respect each other better?

2. Following our critical class discussion on the challenges and benefits of multiculturalism in contemporary societies, your task is to synthesize the key points and arguments. Please complete the table below, summarizing the main pros and cons of multiculturalism that were discussed, along with any additional insights you have gained.

Таблиця 1

Pros and cons of multiculturalism

	Pros	Cons
Jobs		
Religious tolerance		
Global culture		
Food		
Language		
Peace		

3. What would you worry about if you emigrated? Rank these and share your rankings with your partner. Put the biggest worry at the top.

Job money housing new food culture safety
the local population religious freedom language

4. Share your ideas on the quotation and explain how you understand it.

We can love what we are, without hating what – and who – we are not. We can thrive in our own tradition, even as we learn from others, and come to respect their teachings.

Kofi Annan – former secretary general of the United Nations

Під час активізації лексичних одиниць студентам пропонувалися вправи, які б сприяли їхньому запам'ятовуванню та одразу інтегрували нову лексику в комунікативні ситуації, забезпечуючи їх практичне застосування: від визначення терміну до завдань на співвідношення та класифікацію. Завдання які вимагали поєднання терміну з дефініцією, або використання лексичних одиниць у реченнях чи діалогічних ситуаціях були розроблені на платформі Moodle, інтерактивне навчальне середовище є більш звичним для студентів, і сприяє підвищенню інтересу та мотивації до опанування лексики. Кожен юніт містив глосарій, з яким студенти могли ознайомитися на платформі Moodle до початку уроку.

1. Think about the moment you woke up today. Since that moment how much energy have you used? (Make a list of activities you have done that have used some form of energy) Give examples.

2. Participate in a discussion about renewable energy. Share your thoughts and questions. Demonstrate your understanding of the new vocabulary related to the topic.

1. What does renewable energy mean?
2. What are the different ways of producing renewable energy?
3. Why is renewable energy better for the environment?
4. Is it better to produce renewable energy or to try to cut down on our energy use?
What ways can you think of to save energy in your house?
5. What is the difference between “renewable” and “alternative” energy?

Перегляд відеоматеріалів дозволяв працювати з автентичною англійською мовою, це активізувало зорову та слухову пам'ять та значно покращило запам'ятовування. Відеоматеріали слугували джерелом нових лексичних одиниць та підґрунтям для дискусій.

Задля посилення інтересу до вивчення англійської мови та культури інших народів, переосмислення ставлення до власної культури, пошуку шляхів розв'язання проблемних ситуацій спілкування, досягнення позитивних результатів взаємодії з представниками інших національностей у групі, було використано такі вправи.

1. You are part of a university-wide committee tasked with creating a “Global Student Success Guide” for incoming international students. This guide aims to help new students understand and adapt to the diverse academic and social environments.

Your Task: Work in your groups to thoroughly discuss and compare university life in different countries. Your goal is not just to list differences, but to analyse *why* these differences exist and what implications they have for students.

1. Guiding Questions

- What are the defining characteristics of university life in your home country regarding academic work, social interactions, and student responsibilities?
- How do teaching methods, assessment styles, professor-student relationships, and workload expectations compare?
- What are the typical social activities, campus traditions, student clubs/organizations like?
- What role do sports, arts, volunteering, or part-time jobs play in university life?
- What are typical expectations for personal time, leisure, and mental well-being for students?

2. For each major similarity or difference identify / try to identify the root causes. Consider factors such as: national culture and values, education system, student expectations, economic and social factors.

3. Based on your discussion and analysis, prepare a brief (5-7 min) presentation for the rest of the group. Compare the results.

Означені вправи були спрямовані на формування таких умінь як командна робота, регулювання власної комунікативної діяльності, моделювання висловлень з урахуванням культурних особливостей, толерантне ставлення до інших культур, розвиток практичних та креативних навичок користування мовою як засобом налагодження міжкультурних відносин.

Висновки. Отже, з огляду на сучасні виклики і можливості спостерігається значний попит на фахівців, які здатні адаптуватися до цих змін, ефективно використовувати цифрові ресурси, співпрацювати у міжнародному контексті, глибоко розуміти вплив культурних відмінностей на комунікацію та досягати взаєморозуміння, а відтак розвиток міжкультурної комунікативної компетентності є нагальною потребою. Враховуючи широкий вжиток англійської мови у професійній, соціальній, науковій, економічній сферах її

опанування стає не лише засобом спілкування, а й інструментом для ефективної міжкультурної комунікації. Відтак, розвиток міжкультурної комунікативної компетентності у процесі вивчення англійської мови є важливим для підготовки конкурентоспроможних фахівців, оскільки формує не лише поважне ставлення до інших культур, а й сприяє поширенню національних цінностей та надбань через опанування мови.

Список використаних джерел

1. Шандрук С., Аркушина Ю. Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців на немовних факультетах в закладах вищої педагогічної освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2021. Вип. 196. С.69-75.
2. United Nations Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. 2015. URL: <http://www.unesco.org/new/en/brasilia/culture/culture-and-development/culture-in-sustainable-development/>
3. Бакум З., Пальчикова О., Дирда І. Розвиток культурної компетентності здобувачів профільної середньої освіти засобами цифровізації. *Нова педагогічна думка*. 2025. №1(121). С. 21-29.
4. Nameni A. An investigation into Iranian employee's intercultural communicative competence: Does learning English as a foreign language help? *Journal of Intercultural Communication Research*. 2022. 51(4). P. 361-382. URL: <https://doi.org/10.1080/17475759.2021.2006752>
5. Luo J., Chan C. K. Qualitative methods to assess intercultural competence in higher education research: A systematic review with particular implications. *Educational Research Reviews*. 2022. Vol 37. URL: <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2022.100476>

6. Sarwari A., Adnan H., Rahamad M., Wahab M., The requirements and importance of intercultural communication competence in the 21st century. *Sage Journal*. 2024. Vol 14. Issue 2. URL: <https://doi.org/10.1177/21582440241243>
7. Vu N. T., Dinh H. College-level students' development of intercultural communicative competence: A quantitative study in Vietnam. *Journal of Intercultural Communication Research*. 2022. 51(2). P. 208-227. URL: <https://doi.org/10.1080/17475759.2021.1893207>
8. Dooly M., Vinagre M. Research into practice: Virtual exchange in language teaching and learning. *Language Teaching*. 2022. 55. P. 392-406. URL: [doi:10.1017/S0261444821000069](https://doi.org/10.1017/S0261444821000069)
9. Лавриш Ю., Галацин К., Фещук А. Інновації у міжкультурній освіті: досвід віртуальних обмінів. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. 2025. №7. С. 80-84.
10. Пустовойченко Д. Формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх психологів засобами іноземної мови як один із пріоритетних напрямів професійної підготовки. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. №4 (63). С. 102-106).
11. Cetinavci U. Intercultural communicative competence in ELT. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2012. №4. P.3445-3449. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042812018186>
12. Kupka D., Everett A., Wildermuth S. The rainbow model of intercultural communication competence: a review and extension of existing research. *Intercultural communication studies*. 2007. №XVI (2). P.17-36.
13. Bennett M. basic concepts of intercultural communication: paradigms, principles, & practice A developmental model of intercultural sensitivity URL: https://www.idrinstitute.org/wp-content/uploads/2018/02/FILE_Documento_Bennett_DMIS_12pp_quotes_rev_2011.pdf

14. Helm, F., Guth, S., Shuminov, E., & Van der Velden, B. (2020). Erasmus+ virtual exchange. *Journal of The European Higher Education Area*. 2020. 37(1). P.91-109. URL: <https://hdl.handle.net/11577/3396216>

15. Короткова Ю. М. Міжкультурний підхід у навчанні іноземних мов (досвід України та Греції). *Science and education a new dimension*. 2013. Vol. 1. P. 98-102.

16. Комар О., Джурило А. Формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх учителів іноземних мов у контексті глобалізації. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2024. Вип. 2. С. 46-55.

17. Ніколаєва С., Бігич О., Бориско Н., Борецька Г. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.